

ICEM PROJESİ: TÜRKİYE'DE SOSYAL DİYALOG VE ÖRGÜTLENME KAPASİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Giriş

Haziran 2008 itibariyle ICEM'in Türkiye'de çeşitli sektörlerde ve konfederasyonlara (Türk-İş, DİSK, KESK ve Türkiye Kamu-Sen) bağlı 14 üyesi var. Bunlar enerji, petrol, kimya, kauçuk, cam, çimento, seramik, kâğıt, maden, kamu ve çevre hizmetleri alanlarında işkolu esasına göre faaliyet gösteren ulusal sendikal örgütler. ICEM'e, ayrıca, kamu çalışanları sendikaları da üye. Yürürlükteki yasalar bu sendikalara toplu pazarlık ve grev haklarını tanımadığı için, bu konuda yasal bir düzenlemeye ihtiyaç var.

ICEM Türkiye'de en çok sayıda sendikayı temsil eden küresel federasyon. 14 üye örgüt Ağustos 2008'de bir Koordinasyon Kurulu kurma kararı aldı. Bu kurul düzenli olarak toplanıyor ve ICEM'le birlikte belirlediği hedefler doğrultusunda ortak çalışmalar yapıyor.

Türkiye'de ICEM'le ilgili sektörlerde, sözcüleri enerji ve kimya sektörlerine, çokuluslu şirketler büyük miktarlarda doğrudan yatırımlar yapıyorlar. Bu ise sendikaların önüne üstesinden gelinmesi gereken yeni zorluklar çıkarıyor. Sendikaların önemli bir bölümü bu çokuluslu şirketlerde örgütlenmede ve toplu pazarlıkta ciddi zorluklarla karşı karşıya. Sendikalara karşı açık bir düşmanlık var. Bu tutum şirketlerin yeniden yapılanması ve özelleştirilmesi sırasında ve taşeron politikalarında ortaya çıkıyor.

Sendikaların örgütlenme, toplu müzakere, uyuşmazlıkların çözümü ve üyelerin korunması alanlarındaki etkinliği azalıyor. Bu süreç ICEM'in bir kapasite geliştirme projesi uygulamasını gerektiriyor. Önerilen proje, sendikaların yaşadığı zorlukların aşılması ve anlamlı bir sosyal diyalog mekanizmasının oluşturulması için uluslararası sendikal hareketin yanı sıra üye örgütlerin de (özellikle Hollanda sendikal örgütü *FNV Bondgenoten*'in) olanaklarını kullanmayı amaçlıyor. Bu ise esas olarak ILO'nun temel sözleşmelerinde yer alan insan hakları, sosyal ve ekonomik haklar çerçevesinde gerçekleşecektir.

FNV Bondgenoten'in tarihini, dayandığı değerleri, bilgi ve deneyim birikimini öğrenmek bu konuda Türkiye sendikaları için son derece yararlı olacaktır. FNV Bondgenoten'in uluslararası dayanışma ve işbirliği konusundaki köklü geleneği dikkate alındığında, projenin öngörülen hedeflere ulaşması beklenmektedir. Türkiye'de *Akzo Nobel* ve *Unilever* gibi çok sayıda Hollanda kökenli çokuluslu şirket bulunması itibariyle, proje FNV Bondgenoten'e de yararlı olacaktır.

Sorun analizi

Türkiye'deki ICEM üyesi sendikaların özel şirketlerde, özellikle çokuluslu şirketlerde, yeni üye kazanmasını, yapıcı toplu pazarlık ve/veya sosyal diyalog ilişkileri kurmasını zorlaştıran belirgin bir eğilim var.

Bu trendin özellikleri şöyle özetlenebilir:

- Şirket yönetimlerinin sendikalara düşmanca davranması ve uluslararası standartlardan habersiz olması.
- Akademik çevrelerin dışında sektör ve şirket analizlerinin yokluğu.
- Sendikaların uluslararası düzeydeki temaslara ve ağ ilişkilerine açık olmaması.
- Sendikaların analiz edilmemiş bilgiyi toplu sözleşme görüşmelerinde kullanma kapasitesinin sınırlılığı.
- Sendikaların küresel sözleşmelere ve ağ ilişkilerine ve bu konuda eğitime açık olmaması.
- Koordine ve etkin sendikal ağlara ve dayanışma eylemlerine ihtiyaç duyulması.

Hedef analizi

Türkiye'de toplumsal yapıya kök salmış olan paternalizm kültürünün çalışma ilişkileri üzerinde büyük bir etkisi var. Ülkede faaliyet gösteren, çokulusluların da içinde yer aldığı, çoğu şirket, örgütlenme ve toplu sözleşme hakları başta olmak üzere, işçi haklarını tanımıyor.

Aynı zamanda, yasalardaki boşluklar yüzünden, iş mevzuatını sendikal hakların savunulması için kullanmak mümkün değil. Bu durum Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından eleştirilmekte ve Türkiye hâlâ ILO'nun izleme listesinde yer almaktadır. Avrupa Birliği ile müzakere süreci de şimdiye kadar ülkedeki çalışma ilişkileri sisteminde olumlu gelişmelere yol açmış değildir.

Bu proje, sendikaların temel insan hakları, sosyal ve ekonomik haklar alanında, örgütlenme alanında, çokuluslu şirketler ile sendikalar arasındaki sosyal diyalog alanında kapasitesini geliştirmek suretiyle bu olumsuz trendi düzeltmeyi, sendikalara örgütlenme konusunda yardımcı olmayı amaçlıyor.

Strateji analizi

Proje dönemi boyunca bir dizi etkinlik (seminerler, konferanslar ve başka toplantılar) gerçekleştirilecek:

- Türkiye'deki sendikaların proje hedeflerine yönelik bir strateji belirlemesine olanak sağlayacak örgütsel ve bireysel unsurları saptamayı amaçlayan bir hazırlık toplantısı düzenlenecek.
- İlk ulusal konferansa Türkiye'deki sendikaların yöneticileri, devlet yetkilileri, işveren temsilcileri ve uluslararası örgüt temsilcileri davet edilecek. Her yıl bir, proje dönemi boyunca toplam iki ulusal konferans düzenlenecek. Bu ulusal konferanslar, stratejiyle ilgili konuların görüşülmesinin yanı sıra, yukarıda değinilen "sosyal diyalog konularını" da birlikte konuşma fırsatını yaratacak.
- Farklı şehirlerde beş seminer düzenlenecek. Proje fikirlerini ve etkinliklerini sendikaların yerel örgüt kadrolarına da yaymayı amaçlayan bu seminerlere yerel sendika yöneticileri ve aktivistleri katılacak. Bu seminerlerde kurulacak çalışma grupları ve tartışma forumlarıyla hedefler ve eylem

planları hazırlanacak. Gerekğinde uzmanların katkısı alınacak. Seminerler arasındaki dönemlerde eylem planları hayata geçirilmek üzere tartışılacak.

- Son olarak düzenlenecek konferansta projenin uygulanması değerlendirilecek ve öneriler formüle edilecek. Projenin sonuçlarının yayımlanması sağlanacak.

Projenin genel amacı

Bu projenin genel amacı, Türkiye'de ICEM sektörlerinde faaliyet gösteren şirketler ile sendikalar arasında temel insan haklarına, sosyal ve ekonomik haklara dayalı diyalog geliştirmektir.

Projenin somut hedefi

Önerilen bu projenin somut hedefi, Türkiye'deki ICEM üyesi sendikaların sosyal diyalog ve örgütlenme kapasitesini geliştirmektir.

Genel bir yaklaşımla, ICEM üyesi sendikalar (özellikle taşeron işçileri arasında) üye kazanma, toplu sözleşme bağtlama ve işverenlerle diyalog kurma konusunda ciddi zorluklarla karşı karşıya.

Bütün bunlar dikkate alınarak, şu çalışmalara öncelik verilecektir:

- Bir sosyal diyalog ve örgütlenme sürecinin ve bunu destekleyecek proje çalışmalarının başlatılması ve sürdürülmesi.
- Sürece katılmak isteyen sendikalarda yerel düzeyde stratejik çalışmaların sürdürülmesi.
- Çokuluslu şirketlerle ve müzakerelerle ilgili bilgi toplanması.
- Toplumsal cinsiyet çalışmaları yapılması ve ICEM kadın komitesiyle koordinasyonu sağlayacak bir yapı üzerinde mutabakata varılması.
- Ülkedeki ICEM üyesi sendikalar arasında sosyal diyalog modellerinin geliştirilmesi.

Öngörülen sonuçlar

- Yeni işçi örgütleyebilen ve sosyal diyalog sürecine katılabilen sendika örgütçüleri ve müzakerecilerinin saptanması.
- Sosyal diyalog sürecinin iyileştirilmesi.
- Örgütlenme, diyalog ve müzakereyle ilgili uluslararası standartlar, temel insan ve işçi hakları konusunda bilinç ve becerinin artırılması.
- Hedeflenen çokuluslu şirketlerle ilgili ayrıntılı bilgi edinilmesi.
- Bu sürece kadın üyelerin ve temsilcilerin aktif katılımının sağlanması.

Çalışmalar

1. Hazırlık Toplantısı
2. Ulusal Konferanslar
3. Seminerler

Kurumsal Çerçeve

Proje yönetim ekibi şu kişilerden oluşacak:

- ICEM Türkiye Koordinasyon Kurulu temsilcileri
- FNV Bondgenoten temsilcileri
- Kemal Özkan, ICEM Kimya ve Kauçuk İşkolu Sorumlusu
- ICEM Projeler Sorumlusu

Katılımcı Kurumların Katkıları

ICEM

- Şirket müzakerelerinde bilgi ve politik destek sağlanması
- Diyalog konusunda kadro ve uzmanlık desteği sağlanması
- Projenin desteklenmesi ve izlenmesine kadro ve zaman ayrılması

ICEM Türkiye Koordinasyon Kurulu

- Proje çalışmalarının koordinasyonu
- Projenin yürütümünde teknik destek ve konu desteği sağlanması

FNV Bondgenoten

- Proje çalışmalarının yürütümüne kadro ve zaman ayrılması (projeye haftada yarım gün Türkçe bilen bir kadronun destek vermesi)
- Ziyaretlerin izlenmesi
- Ulusal ve yerel düzeydeki sendika kadrolarının uzmanlık desteği sağlanması.